

KRITIČKI OSVRT NA KNJIGU GRANICE

Knjigu „Granice“ napisali su Henry Cloud and John Townsend (Henri Klaud i Džon Taunsend), učitelji Duhovne formacije, otpadničkog pokreta unutar protestantizma, na koji je u više navrata upozoravao predsednik Generalne konferencije Ted Wilson. Knjiga pogrešno predstavlja Boga, stvarajući ga po obličju sebičnog čoveka. Ona ohrabruje oslanjanje na druge ljude i zastupa psihološke tehnike koje nemaju osnovu u Božjoj reči, uvodeći na taj način i pogrešan plan spasenja. Kroz lažnu predstavu o Bogu, kao i kroz psihološko objašnjenja fenomena greha, ova knjiga opravdava greh; štaviše, ona navodi na greh.

Bog iz knjige „Granice“ je lično povređen našim gresima. On se bavio time šta smo mu mi uradili:

“Bog nije poricao šta smo uradili sa Njim. On se time bavio. On je to imenovao. On je ispoljio svoja osećanja u vezi sa time. Plakao je i bio je gnevan. A onda je pustio. I sve je to uradio u kontekstu odnosa. Unutar Trojstva On nikada nije sam. Idite uradite to isto.” (Granice, 271)

Da li se možemo ugledati na ovakvog Boga, i uraditi to isto? Treba li da se bavimo uvredama koje su nam ljudi učinili? I da onda slobodno izražavamo ne samo svoju žalost, već i gnev? I da to radimo pred drugima, nikad sami?

Knjiga predstavlja Boga kao sebičnog, koji postavlja granice radi sebe, da bi zaštitio sebe od prekomernog bola i učinio svoj život boljim:

„Bog ostavlja ljude kada proceni da treba da sačuva svoje srce, da učini svoj život boljim....“ (Granice, 243)

Bog iz knjige „Granice“ razmišlja kao sebična žena koja odlučuje da se razvede da bi sačuvala sebe od povređivanja i učinila svoj život boljim. Ovo direktno ohrabruje sebična razmišljanja koja prethode razvodu, napuštanju porodice ili crkve. Ako me muž povređuje, ako me porodica povređuje, ako me braća i sestre u crkvi povređuju, a ja procenim da je vreme da sačuvam sebe, da li sam slobodna da napustim stazu dužnosti, da se sklonim da sačuvam svoje srce i učinim svoj život boljim? Isusa je đavo upravo kušao da sačuva svoje srce i učini svoj život boljim.

“On preuzima odgovornost za bol i povlači poteze koji će mu promeniti život.” (Granice, 243)

Bog iz knjige Granice, dakle, postavlja granice svom trpljenju, i to ne čini radi dobra drugih, već radi sebe, svoga života radi. Biblijski Bog, međutim, postavlja granice iz potpuno drugih, nesebičnih pobuda: ne zato što on više ne može da trpi emocionalno zlostavljanje, već tamo gde vidi da su drugi ugnjetavani:

„Videći stranje nevoljnih i uzdisanje ništih, sad ću ustati, veli Gospod, i izbaviti onoga kome zlobe.“, (Psalam 12,6) „...izabranih radi skратиće se dani oni“ (Matej 24,22)

„Kada Bog kaže: Što je dosta, dosta je“, a dovoljno dugo je trpeo, tada On poštuje sopstvenu imovinu, svoje srce, i to dovoljno da preduzme nešto u svrhu promene.“ (Granice, 243)

Može li nam ovakav Bog biti uzor? Koji postavlja granicu zato što je dovoljno dugo trpeo, da bi sačuvao svoju imovinu, svoje srce? Da li je Isus postavio granicu da zaštiti svoje srce kada je njegova duša bila žalosna do smrti? Da li se Njegovo srce okreće od nas kada ga dovoljno uvredimo? Da li se njegovo srce odvratio kada su ga razapinjali oni koje je došao da spase? Za koga se molio: „Oče, oprosti im, jer ne znaju šta čine“? Da li se Bog vređa kao čovek što se vređa kada ga ostavljamo? „Ako ne verujemo, on ostaje veran, jer sam sebe ne može sebe odreći“ (2. Timotiju 2,13) „Mnoga voda ne može ugasiti ljubavi, niti je reke potopiti.“ (Pesma nad pesmama 8,7)

Bog iz knjige Granice ne oprašta pre nego što se emotivno isprazni i da oduška svojoj povređenosti: „Imajte na umu jednu stvar. Praštanje nije poricanje. Da biste oprostili, morate da imenujete greh koji je počinjen protiv vas. Bog nije poricao šta smo uradili s tim. Plakao je i bio gnevan. A onda je pustio.“ (Granice, 271)

Pogrešan plan spasenja:

"Kada ovi pokušaji rešavanja problema dožive propast, tek tada konačno shvate da duhovne bolove i terete treba da iznesu iz sebe i donesu ih telu Hristovom. ... Pa ipak, Biblija ne poznaje nijedno drugo rešenje za naše probleme." (Granice 223-224)

Pisci pokazuju da ne poznaju Bibliju, ili je namerno iskrivljuju. David je svoj problem rešio nasamo sa Bogom, pre nego što je to ispovedio u psalmu. "Kad mučah, posahnuše kosti moje od uzdisanja mojega po vas dan... Greh svoj kazah tebi, I krivice svoje ne zatajih; rekoh, ispovedam Gospodu prestupe svoje; i ti skide s mene krivicu greha mojega." (Psalam 32,5) Koja je bila funkcija Davidove javne ispovesti? On odmah navodi i razlog zbog čega je obznanio ovu epizodu u svom životu: ne da bi našao oslobođenje ili olakšanje za sebe – on je to već našao u Bogu – već da bi i generacije posle njega znale gde da potraže spasenje: "Zato neka ti se moli svaki svetac, kad se možeš naći; i onda potop velike vode neće ga stignuti." (Psalam 32,6)

Za razliku od toga, knjiga „Granice“ upućuje vernike da se oslone na druge, kao neophodnost i imperativ:

“Oslonite se na svoju grupu za podršku. Kao što je detetu koje se uči granicama potrebno da se osvrne i vrati majci da bi se ponovo "napunilo gorivom", tako je to potrebno i odraslima. Potrebna vam je grupa za podršku da bi vam pružila utehu dok prolazite kroz promene. Oslonite se na njih, crpite snagu od njih." (Granice 267)

“Morate da se suočite sa ovim manjkom i da prihvatite da će on biti zadovoljen jedino u vašoj novoj Božjoj porodici, među onima koji su sada vaši pravi "majka, otac, braća i sestre", ... Samo shvatiti svoju potrebu nije dovoljno. Morate da je zadovoljite. Bog je spreman da zadovolji naše potrebe preko ljudi, ali morate da se ponizite, da posegnete za dobrim sistemom podrške i primite ono što je dobro. (Granice, 141, 267)

Grupa je, dakle, imperativ. Ona daje snagu i utehu. Ovo nije ništa bolje od katoličkog shvatanja da izvan crkve nema spasenja. Biblija nudi bolje rešenje:

“Pogledajte u mene, i spašćete se svi krajevi zemaljski; jer sam ja Bog, i nema drugoga.” (Isaija 45,22)

Grupa za podršku, međutim, neophodna je onima koji čine greh, jer takvi nemaju podršku i ohrabrenje od Boga za ono što čine; štaviše, oni imaju ukor od Boga i od sopstvene savesti za ono što čine, pa im je neophodna podrška drugih grešnika. Govoreći o graditeljima idola, Isaija svedoči:

“Jedan drugome pomagaše, i bratu svom govoraše: budi hrabar. Drvodjelja hrabraše zlatara: koji kljeplje hrabraše onoga koji kuje na nakovnju, govoreći: dobro je za spajanje.” (Isaija 41,6.7)

Na isti način autori knjige Granice objašnjavaju da je čoveku neophodna grupa koja će ih podržati u njihovom postavljanju granica, jer Bog ne može podržati samovoljno postavljene granice: „Postavite granice i onda se sastanite sa svojom novom grupom za podršku da biste im dopustili da vam pomognu u vezi sa krivicom.“ (Granice, 273)

Snagu za postavljanje granica stičemo vežbanjem, u skladu sa naukom Duhovne formacije. Postavljanje granica je svojevrsna duhovna disciplina, veština, tehnika. Tako su i druge religiozne i duhovne aktivnosti i sposobnosti, po učenju Duhovne formacije, podložne istim mehaničkim zakonima kao i telesne veštine. Drugim rečima, duhovne stvari se telesno rešavaju.

„Vaše **veštine** granica su osetljive i nove. Trenutno niste u stanju da ih primenite na komplikovane situacije. Pratite ih („vežbajte ih“ – prim. Vanja) u situacijama u kojima će one biti priznate i poštovane. Počnite da govorite „ne“ ljudima iz vaše grupe za podršku koji će voleti i poštovati vaše granice. Kada se oporavljate od fizičke ozlede, vi ne uzimate odmah najteži teg. Postepeno gradite sposobnost podizanja veće težine. Shvatite ovo kao što biste shvatili fizikalnu terapiju.... Kao dodatak praktikovanju („vežbanju“ - prim. Vanja) novih veština, izbegavajte situacije koje mogu da vas povrede. Kada se nalazite u početnim fazama oporavka, treba da izbegavate ljude koji su vas u prošlosti zlostavljali i kontrolisali. Kada mislite da ste spremni da obnovite odnos sa nekim ko vas je u prošlosti zlostavljao i kontrolisao, povedite sa sobom prijatelja ili partnera za podršku. Budite svesni privlačne moći škodljivih situacija i odnosa nad vama. Rana od koje se oporavljate je ozbiljna i nećete biti u stanju da obnovite odnos pre nego što razvijete odgovarajuće veštine.“ (Granice, 141; vidi i str. 185)

Knjiga opravdava greh, objašnjavajući da je uzrok greha u nekoj nezadovoljenoj potrebi iz detinjstva:

“Vaše neprikladno ponašanje nije bezrazložno. U njegovoj pozadini je često pokušaj da zadovoljite neku potrebu koju vaša porodica poredila nije zadovoljila. Možda smo još uvek upleteni zbog potrebe da budemo voljeni, pohvaljeni ili prihvaćeni.” (Granice, 141)

Ovakvo objašnjenje porekla greha direktno je suprotno Duhu proroštva: „Greh je uljez za čije se postojanje ne može navesti razlog. On je tajanstven, neobjašnjiv; opravdati ga značilo bi braniti ga. Kada bi se za nj moglo naći opravdanje ili razlog njegovog postojanja, onda bi on prestao biti greh.“ (Velika borba, poglavlje „Poreklo zla“)

Ohrabrivanje izražavanja gneva, i to u odnosu na Boga:

„Kada smo duboko iskreni, i kada prihvatimo odgovornost za sopstveni pravi identitet, tada se javlja prostor da ispoljimo svoj gnev u odnosu na Boga. Mnogi ljudi koji su odvojeni od Boga, emotivno se isključe zato što osećaju da nije bezbedno da mu kažu koliko su ljuti na njega. ... Jov je želeo da svoj gnev i razočarenje u Boga u potpunosti ispolji pred Bogom. (Jov, 13,3). ... Jov je iskazao svoj gnev i nezadovoljstvo Bogom, a Bog je nagradio njegovu iskrenost.“ (Henri Klaud, Granice, 239-241)

Priče 29,11: „Sav gnjev svoj izliva bezumni, a mudri ustavlja ga natrag.“

Propovednik 7,9: „Ne budi nagao u duhu svom na gnev, jer gnev počiva u nedrima bezumnih.“

Jakov 1,19: „Zato, ljubazna braćo moja, neka bude svaki čovek brz čuti a spor govoriti i spor srditi se“

Još jedna psihološka tehnika koja nema osnovu u Božjoj reči

„Zatim izlijte svoja povređena osećanja pred supružnikom, prijateljem ili Gospodom“ (Granice, 83)

„Bog nije poricao šta smo uradili sa Njim. On se time bavio. On je to imenovao. On je ispoljio svoja osećanja u vezi sa time. Plakao je i bio je gnevan. A onda je pustio.“ (Granice, 271)

Ovo je u psihologiji poznata tehnika izražavanje negativnih emocija u cilju pražnjenja (oslobađanja).

Ovakvi preporučeni izlivi ne dovode do oslobađanja, naprotiv: „Prirodni je zakon da se naše misli i osećanja međusobno podstiču i jačaju onoliko koliko ima dozvoljavamo da se izraze. Reči izražavaju misli, ali isto je tako tačno da misli slede reči.“ (Elen Vajt, U potrazi za boljim životom, 252)

Sa ovom tehnikom povezana je i nauka o spasenju i oslobođenju kroz ispovest drugim ljudima. Npr, kako se osloboditi gneva i neprijateljskih osećanja?

„Čim neprijateljska osećanja isplivaju, uvrstite ih u odnos. Ispovedite ih. Biblija nam kaže da jedni drugima kažemo istinu o svojim nedostacima da bismo bili isceljeni.“ (Granice, 122)

Knjiga preporučuje pogrešnu metodologiju izbora bračnog druga - „brak na probu“:

Strana 154 i 155: „Veoma često, nakon nekoliko meseci romantičnih izlazaka, ovi pojedinci završavaju sa mnogo više rana nego što su ih imali na početku. Mogu se osećati iznevereno, poniženo, i iskorišćeno. Nije problem u zabavljanju. Problem je u shvatanju koja je svrha zabavljanja. Svrha zabavljanja je vežba i eksperiment.

Obično, krajnji cilj zabavljanja je donošenje odluke, pre ili kasnije, da li da se venčamo ili ne. Zabavljanje je način da saznamo koju vrstu osobe upotpunjujemo i s kim smo duhovno i emotivno kompatibilni. Ono je poligon za vežbu za brak.... Zabavljanje je način da odrasle osobe saznaju međusobnu podobnost za brak.“

Postavlja se pitanje – šta vežbaju partneri u vezi? I u čemu eksperimentišu? Autori preporučuju supružnicima da isprobaju jedno drugo, i duhovno i emotivno, ali da sačuvaju kontrolu u odnosu, svesni da je to samo „brak na probu“. Ovo podseća na Solomunov samouvereni eksperiment, gde je on želeo da se oda ludosti, a da sačuva svoje srce pod kontrolom i zadrži neutralnu poziciju posmatrača-eksperimentatora. „Razmišljah u srcu svom da puštam tijelo svoje na piće, i srcem svojim upravljajući mudro da se držim ludosti dokle vidim šta bi dobro bilo sinovima ljudskim da čine pod nebom dok su živi.“ (Knjiga Propovednikova 2,3) Solomon je bio vrlo svestan svrhe svog odavanja zadovoljstvima, planirao je da to bude eksperiment, ali ga to nije sačuvalo od pada. Stav sa kojim je ušao u eksperiment nije ga sačuvalo od prirodnih posledica takvog eksperimenta. Čovek ne može sebe izuzeti od prirodnih zakona, jer je samo stvorenje. Autori Granice predlažu da se partneri provere da li su emotivno kompatibilni, ali da sačuvaju „hladnu glavu“! Predlaže im da, suprotno zakonu po kome su stvoreni, rastave dušu od duha, dušu od tela! I da dozirano oslobađaju svoje hormone, tek koliko da vide da li su emotivno kompatibilni, a da ne postanu vezani. Težak zadatak. A gde je Bog? Da li nas je ostavio bespomoćne u izboru bračnog druga, tako da nam ne preostaje ništa drugo nego da, kao i svaki sekularan čovek, uđemo u emotivnu vezu, isprobamo brak! Na kom poligonu su vežbali Isak i Reveka da bi saznali da li su jedno za drugo? Solomon se divio čudesnom providenju koje spaja dva ljudska bića: „Troje mi je čudesno, i četvrtoga ne razumem: put orlov u nebo, put zmijin po steni, put lađin posred mora, i put čovečiji k devojci.“ (Priče 30,18) Mnogo zla je nastalo kao prirodna posledica neodgovornog ulaženja u veze i odnose koji se nisu nikad ni završili brakom. Odgovorni smo da najpre saznamo šta je Božja volja, a ne da se igramo sa osećanjima druge osobe i svojim sopstvenim.

Umesto hrišćanskog trpljenja, koje je rod Duha, autori ohrabruju postavljanje granica tom trpljenju.

U kontekstu priče da postavljanje granica nije sebično, autori objašnjavaju da je to način da sami pomognemo sebi i zadovoljimo svoje potrebe:

Granice, 112: „Čak i uz Božju pomoć, ključno je da shvatimo da je zadovoljenje sopstvenih potreba naš zadatak.“

Da li je zadovoljenje naših potreba naš zadatak? Treba li i sama da se borim za sebe?

„A Bog moj da ispuni svaku potrebu vašu po bogatstvu svojem u slavi, u Hristu Isusu.“ (Filipljanima 4,19) Pošto su Filipljani dva puta bili spremni da daju sredstva kojima su mogli zadovoljiti sopstvene potrebe, Pavle ih hrabri da će im Bog ispuniti svaku njihovu potrebu. Filipljani su se borili za druge, zato će se Bog boriti za njih u budućnosti. Isus se takođe nije borio za sebe: „Isus se nije borio za svoja prava. Njegov posao često je bio nepotrebno otežan zato što je bio predusretljiv i nije se žalio. On je živio iznad ovih teškoća, kao u svetlosti Božjeg lica. Nije se svetio kada su sa njim grubo postupali, već je uvrede strpljivo podnosio.“ (Čežnja vekova, Dani borbe, str. 89) Zato što se nije borio za sebe, Bog će se boriti za njega: „Zato ću mu

dati deo za mnoge, i sa silnima će deliti plen, jer je dao dušu svoju na smrt....“ (Isaija 53)

Kako da znam koliko sam pozvan(a) da trpim?

„Ako li kome od vas nedostaje premudrosti, neka ište u Boga“ (Jakov 1,5)

Ko treba da postavi granicu mom trpljenju?

„Drugo iskušenje ne dođe na vas osim čovečijega; ali je veran Bog koji vas neće pustiti da se iskušate većma nego što možete....“ (1. Korinćanima 10,13)

Vidimo da je biblijski Bog prisutan u iskušenjima. On ne samo da kontroliše tajmer i termostat, već i boravi u ognjenoj peći sa svojim vernima. On je Bog u telu, on je Bog u nevolji i iskušenju, on je Bog i u grobu. Ovo isključuje potrebu za samopomoći. Bog iz knjige Granice je deistički Bog, on je negde na službenom putu, tako da se u mnogo čemu moramo sami pobrinuti za sebe. Biblijski Bog je prisutan u iskušenjima, ostvarujući svoje namere kroz njih: „Bog se služi životnim nedaćama da bi uklonio nečistoću i grubost iz našega karaktera. Rezanje, oblikovanje, klesanje, glačanje i dotjerivanje bolni su postupci što ih nedaće obavljaju. Nije lako biti pritisnut uz kotač brusilice, ali tako se kamen priprema za mjesto koje treba zauzeti u nebeskom hramu. Učitelj ne troši vrijeme i trud na neku bezvrijednu građu. On glača samo svoje dragocjeno kamenje da bi postalo vrijedno palate.“ (Misli s gore blagoslova, komentar stiha „Blago onima koji plaču“)

Koliko dugo je preporučeno da trpimo?

„A ja vam kažem da se ne branite oda zla, nego ako te ko udari po desnomo tvome obrazu, obrni mu i drugi; i koji hoće da se sudi s tobom i košulju tvoju da uzme, podaj mu i haljinu. I ako te potjera ko jedan sahat, idi s njime dva.“ (Matej 5,39-41)

„Koji pretrpi do kraja, blago njemu.“ (Matej 24,13)

„Trpite, braćo, do dolaska Gospodnjeg. Gle, težak čeka plemenitog roda, i **rado trpi dok ne primi dažd rani i pozni**... Gle, blažene nazivamo one koji pretrleše. Trpljenje Jovovo čuste, i pošljedak Gospodnji videste“ (Jakov 5,7.11) Ratar koga Jakov pominje **rado trpi**, nije poput čoveka koji ropće, beži, postavlja granice i pravi strategije kako da se izvuče umesto da se preda Bogu.

„Jer vam je trpljenje od potrebe da volju Božiju savršivši primite obećanje“ (Jevrejima 10,36)

„Ovde je trpljenje svetih, koji drže zapovesti Božje i veru Isusovu.“ (Otkrivenje 14,12)

Vanja Stepanović,
dunjic_v@yahoo.com